

REKTORS, PROFESSOR SEVERIN JOHANSSONS
 INSKRIPTIONSTAL

DEN 15 SEPTEMBER 1923

Herrar medlemmar av Stiftelsens Delegation och Styrelse, Herr Prokansler, Årade församling.

Då nu åter ett nytt arbetsår vidtager vid Åbo akademi, ber jag att först få hälsa alla Akademiens lärare, tjänstemän och studenter välkomna.

Då frågan om de vetenskaper, som vid Akademien skulle företrädas, var under diskussion, då rådde på en punkt fullkomlig enighet. Man ansåg det vara en hederssak för den nya akademien att bland sina lärostolar ega en i svenska språket. Huru man än i övrigt tänkte sig högskolans utgestaltning, stod det dock fast, att den var svensk. Bakom den stod ju det urgamla svenska bildningsuppsåtet i vårt land, dess mål var att arbeta för den svenska kulturens utveckling. Det var någonting, som stod utom all diskussion, att det djupa utforskandet av det språks historia och egenart, som är denna kulturs stämna i världen, skulle stå som den främsta punkten på programmet.

Den framskjutna ställning den svenska professuren vid Åbo akademi sålunda på grund av Akademiens hela uppkomst och uppgift intar, blir ingalunda mindre betydande, då vi besinna, att den tillsvärdare är den enda rent språkvetenskapliga lärostolen vid Akademien. Den representerar sålunda ett forskningsområde, vars omfattande både teoretiska och praktiska betydelse för den humanistiska fakulteten vid flera föregående inskriptionstillfällen framhåfts. I det teoretiska planet möter hela den lingvistiska forsk-

ningens betydelse för ett djupare studium av folkens historia och litteratur, medan den praktiska synpunkten har avseende på den humanistiska fakultetens möjlighet att utbilda sina alumner för kommande verksamhet i samhället.

Det nyligen försiggångna slutgiltiga besättandet av denna viktiga professur måste därför hälsas med tillfredsställelse. Jag begagnar tillfället att önska lärostolens förste ordinarie innehavare professor Sjöros välkommen till Åbo akademi. Jag tillönskar honom framgång i den verksamhet han i dag inleder.

*

Under det senast tilländagångna arbetsåret har intresset särskilt samlats kring utbyggandet av den våren 1922 efter långa förberedelser tillkomna Åbo akademiförening. Denna grundades som bekant mot slutet av mars månad. Dess omedelbart med synnerlig framgång inledda verksamhet avbröts av sommarmånadernas döda säsong och hann sålunda icke utsträckas utöver huvudstaden och akademistaden, om man bortser från en del sporadiska yttringar av intresse i landsorten. Den slutgiltiga organisationen av Åbo akademiförening fick sålunda anstå till hösten.

Man kunde tryggt utgå från, att Åbo akademi var i hög grad obekant för Finlands svenska folk. Visserligen hade tidningspressens representanter genom sitt besök i Åbo år 1921 här inhemtat förstahandsuppgifter om Akademien och med en förståelse som vi bevara i varm

hågkomst var i sin stad sökt skapa en välvillig stämning för den nya högskolan. Men tiden är full av stora händelser, som följa varandra med filmartad hastighet och lätt fördrunkla hågkomsten av det i det undanskymda försiggående arbetet här i Åbo.

Det blev med höstens ingång beslutet att med ett slag göra Akademien bekant i vidare kretsar av vårt land. Den osvikligaste utvägen inför en sådan uppgift är ju den personliga kontakten. Också blev saken så ordnad, att föredrag av Akademiens professorer skulle hållas på särskilda orter. Uppdraget fördelades något. Sålunda besökte en av professorerna Björneborg och Tammerfors, medan Akademiens prorektor besökte Hangö. Huvudandelen av arbetet lades dock i händerna på en särskild delegation, bestående av Akademiens rektor, Akademiföreningens ombudsman och en av Akademiens professorer. Denna delegation besökte städerna Uleåborg, Viborg, Kotka, Lovisa, Borgå och Mariehamn ävensom Kymmenebruk. Därjämte besökte Akademiens rektor, därtill inbjuden, Vasa för att där på svenska dagen hålla festföredraget vid den stora festtillställningen. På alla de besökta orterna hölls föredrag om Åbo akademi, dess uppkomst och utveckling. Samtidigt bildades orten och dess omnejd omslutande filialer av Åbo akademiförening.

Delegationens resa växte ut till en Åbo akademis eriksgata genom det svenska Finland. Den varma stämning som omslöt färden gick på djupet. Det var icke endast den svenska högskolans tillblivelse, som hälsades. Djupt under ytan lever Åbominnet runt om i vårt land. Det var det, som gav stämningen dess djup.

För delegaterna är denna resa oförgätlig. Den blev till en färd genom vårt lands historia. Vi kommo ju från den ort, som engång såg vår historias begynnelse. Vi kommo till Viborg, där det gamla Wiborgs hus står kvar som en påminnelse om denna historias segaste kamp. En gång det svenska väldets starkaste fäste stod det i många sekler som en av Västerlandets utposter, vägbrytaren ut mot det slaviska folkhavet. Detta slog dock till slut in över vårt land. I Borgå möter oss ett annat ske- de. Där vilar i den rofyllda Näsebacken

han, som visade vårt folk vägen fram över det gångna seklet och vars ande vilade över vår frihets morgon. Icke långt från honom sover Eugen Schaudman hjältens lugna och eviga sömn i den grav som Finlands studenter rätt honom. Han var den förste vite soldaten. Han fick in sedan många föliesvenner halvt, annat årtionde senare. Då var det igen i Uleåborg, som den stora islossningen började, den som sist och slutligen hemtade våren till vårt land. Och över dem alla glänser Wasanamnet.

De tala alla, var på sitt sätt, om den långa väg vårt folk haft att vandra, om det seiga, sekellånga arbete, som här befäst den västerländska odlingen. Inför detta djupa perspektiv reser sig den unga akademins uppgift i upplytande mäktighet.

Jag sänder nu från denna plats en hälsning till alla de orter, som Akademiens utskickade besökt. Den varma förståelse, som överallt slagit emot oss, har ökat vårt arbetsmod.

Man är inne på ett villospår, om man helt drastiskt ser i Åbo akademiförening endast ett medel att skaffa Akademien pengar. Om Åbo akademi så hade medel i överflöd till sitt förfogande och kunde leva i den splendid isolation, som man med orätt tillvitat densamma, så skulle den helt säkert söka sig samma vägar ut till en närmare beröring med det folk, vars högsta värden den har sig ombetrodda att förvalta och förkovra.

En omedelbar ideell behållning av de gjorda ansträngningarna är att Åbo akademi numera runt om i landet har s. a. s. hemortsrätt. De lokala organisationerna äro att betrakta såsom ett slags Akademiens ambassader, vilka omhulda var på sin ort Akademiens välfärd. En praktisk form för det fortsatta umgänget är överenskommelsen, att Akademien i den mån detta är möjligt skall ställa vetenskapliga föredragshållare till förfogande, en överenskommelse, som redan tagits i anspråk.

Akademiföreningen har genom allt detta numera vuxit så, att den omfattar något över 2,600 medlemmar. Av dessa erlägga 2,200 i årsavgift mellan 100 och 500 mk, 239 en årsavgift, som ligger mellan 500 och 1,000 mk, medan 180 medlemmar erlägga en avgift om 1,000 mk eller därutöver. Avgiftsintraden överskrider så-

lunda en halv miljon om året. Det totala beloppet hittills uppburna medel stiger till 802,000 mk, vartill komma i tillfälliga gåvor något mer än 73,000 mk. Akademiföreningen har sålunda under sin över något mer än ett år utsträckt verksamhet tillfört Akademien något över 875,000 mk.

Akademiföreningen har medlemmar över hela landet. Det största medlemsantalet eller 750 finnes i Helsingfors. Akademistaden uppvisar 622 medlemmar. 25 ungdomsföreningar och andra ideella sammanslutningar runt om i landet tillhöra Akademiföreningen såsom medlemmar.

Den vidgade uppmärksamhet, som genom Akademiföreningens grundande och utveckling kommit Åbo akademi till del, har därutöver tagit sig många vackra uttryck. Det vore här omöjligt att uppräknat alla de smärre gåvor, som ständigt inflyta. Många av dem tolka på ett rörande sätt givarens önskan att också draga sitt strå till stacken.

Icke heller de stora donationerna ha under det gångna året uteblivit. Sålunda ha vi att anteckna tvänne donationer vardera på en halv miljon mark till förmån för den kemisk-tekniska fakulteten samt en till inemot två miljoner mark uppgående donation till förmån för handelsteknisk undervisning vid Akademien. Denna sista donation som kan tagas i anspråk, när kapitalet vuxit till två miljoner mark, är av ett särskilt intresse, enär redan en halv miljon mark finnas för samma ändamål tidigare givna. Med ett grundkapital av två och en halv miljon mark kan man redan tänka på att planlägga den finansvetenskapliga fakulteten, som vid Akademiens grundläggning var under diskussion och vars betydelse sedan vid flera inskriptionstillfällen framhävts.

Detta allt visar, att intresset för Åbo akademi är levande i vida kretsar av vårt land. Åbo akademi intar en ställning i det allmänna medvetandet som aldrig förr. Det är så mycket mera anmärkningsvärt, som det väl knappast ligger väl till för tidens livssyn att vårda sig om de värden en institution sådan som Åbo akademi företräder.

Vetenskapen har genomlevat och genomlever för närvarande svåra tider. Man kan säga att den i mycket är tidens styvbjörn. Genom kriget bröts det ve-

tenskapliga samarbetet. Den fred, som följt på kriget, har icke kunnat återuppbygga de rivna broarna. Denna klyvning innebär naturligtvis ett ofantligt försvagande av vetenskapen. Därtill kommer nöden och fattigdomen. Den verkar i två riktningar. Den slår verktygen ur händerna på de nu arbetande vetenskapsmännen. Då laboratorietillbehör och tryckningsanslag icke längre stå till buds, då är det klenst med forskningen. I Tyskland ha till och med de för dess vetenskapliga liv så betydelsefulla inre kongresserna måst inställas.

Därtill kommer att nyrekryteringen av vetenskapsmännens led försämras. Redan omtanken om den individuella välfärden för de högst begåvade ungdomarna in på andra banor.

Detta allt betecknar mäktiga retarderande faktorer för den vetenskapliga utvecklingen. Det hela avstannar ju visserligen icke, men betydande upptäckter av värde för mänsklighetens lycka och väl skjutas decennier framåt i tiden.

Här har nu det enskilda initiativet stora uppgifter att fylla. Industrien har också överallt räckt en hjälpsam hand åt de vetenskaper som stå densamma närmast. Man har där insett, att en utveckling inom tekniken är möjlig endast i den mån dessa vetenskaper vårdas och fördjupas. Men det finnes så många andra vetenskaper, som icke på samma sätt äro lierade med någon form av verksamhet, som avkastar goda dividender, men vilka icke dess mindre äro integrerande beståndsdelar i det över släktleden utgripande stora människoarbetet, som skapat kulturen och håller den vid makt. En retardation inom dessa vetenskaper är väl icke så omedelbart märkbar, men leder icke dess mindre osvikligt till en avmattning i själva den andliga utvecklingen. För dem är sakläget allvarsammare. Den sociala forskutningen och nivelleringen har minskat den ekonomiska bärkraften hos de samhällselément, för vilka denna helgjutna andliga utveckling är dyrbar och av tidens tongivande avantgarde av kulturlösa nyrika är icke mycket att vänta.

Genom Åbo Akademiföreningens tillkomst och hittills utförda verksamhet är nu Åbo akademi under tak i den mening

att fondernas räntemedel och Akademi-föreningens inträder täcka utgiftsstaten.

Emellertid måste det genast sägas, att denna utgiftsstat är svaga: igen knappt tilltagen. Man har där tillsvidare icke kunnat observera anslag för tvenne för ett universitet så betydelsefulla utgiftsposter som bokinköp och vetenskapliga avhandlingars tryckning. Det föreligger i detta avseende samma sakläge, som av mig för två år sedan på denna plats framlades och som då ledde till bildandet av Akademiföreningen. Den enda skillnaden är den, att sakläget nu måhända har en större stabilitet. Det ser åtminstone ut som om den allmänna prisnivån nått en viss stadga, medan den då var stadd i snabb stigning med alla de vådor detta medförde för en knappt balanserad budget.

Någon omedelbar fara föreligger sålunda icke nu. Men den vetenskapliga forskningen och den högre undervisningen för vilkas skull Akademien har kommit till arbete självtaligt under de just skildrade förhållandena med stora svårigheter. Och så är det naturligtvis nedslående att avblåsa alla strävanden på Akademiens vidare utveckling.

Man måste emellertid härvid ihågkomma, att Akademiföreningen ännu är blott i sitt vardande. Mycket som tilldragit sig i vårt land under den senaste tiden bör ha öppnat ögonen för betydelsen av det sakförhållande, att vi ha ett eget universitet. I den mån detta klarar i allt vidare och vidare kretsar, skall också Akademiföreningen vinna större utbredning. Avgiftsintraden är redan på god väg upp mot miljonen. Det synes mig som om denna kunde ställas som mål. Med den ställning de svensktalande intaga i vårt lands ekonomiska liv är väl parollen en miljon om året åt Åbo akademi, Ingalunda förmåten.

Den omvårdnad om Åbo akademis välgång, på vilken vi ständigt röna bevis, har under det gångna året utlöst sig i ett betydande initiativ, vars resultat tillsvidare likvisst är osäkert. Utrymmesfrågan, för ögonblicket långt ifrån tillfredsställande löst, kommer att i framtiden bli i hög grad bekvämsam. Den egentliga akademigården, där Akademien huvudsakligen är inrymd, är helt och hållet tagen i anspråk, bokstavligen från källare till vind. Inflyttningen i de öv-

riga gårdarna är redan i gång och det räcker nog icke länge innan allt utrymme är uppslukat. Man måste därför i tid tänka på nyförvärv.

Nu går ju emellertid varje nyinköp åtminstone i den skala det här är fråga om, lös på miljoner. Men detta innebär en demobilisering av ansemliga delar av det för forskningens och undervisningens säkerställande hopbragta kapitalet, som hårt drabbar Akademien.

Här har nu staten en naturlig möjlighet att visa sin uppskattning av det arbete till fäderneslandets ära och gagn som Åbo akademi utför. Den omvårdnad som från statens sida kommit det privata finska universitetet till del visar också, att man inom regering och riksdag har klar uppfattning om statens skyldigheter gentemot den storslagna handräckning åt landets kultur, som de privata universitetens miljoner beteckna.

I förvisning om, att samma omvårdnad också skall komma Åbo akademi till del har från svenskt håll i nu sittande riksdag väckts förslag om, att det gamla akademihuset måtte i en eller annan form upplåtas för Åbo akademi.

Om så skulle ske vore Akademiens lokalfråga löst för en lång framtid och därtill på ett svärmerligen lyckligt sätt.

Det gamla akademihuset byggdes för vetenskapen. Dess grundsten lades år 1802 i konung Gustaf IV Adolfs närvaro. Det bär till eftervärlden ett vackert vittnesbörd om den omvårdnad som här uppe i vårt fattiga land omslöt vetenskapen för hundra år sedan. Det fick ju icke så länge vara vetenskapens bostad. Men det var i alla fall centralhärden för landets andliga liv under det betydelsefulla skede som tiden intill Åbo brand betecknar. För hundra år sedan var det det högkvarter, kring vilket ett halft tusental unga studenter svärmade. I dess lärosalar fingo Runeberg, Lönnrot och Snellman sin vetenskapliga utbildning. Här lagerkröntes också Runeberg några månader före branden. Alltsedan dess har det småningom gammalt vordna huset fått tiåna olika ändamål främmande för det syfte, som engång ledde till dess tillblivelse. Ett återskänkande åt vetenskapen av detta hus, som engång bevägs för vetenskapen, är en handling, som nästan kan betecknas som fullgörandet av en historisk skyldighet.

Än så länge är saken oavgjord. Det stundande året skall väl få skåda dess avgörande. Vi äro övertygade om, att man i hela svenska Finland med intresse följer detta för Åbo akademis betydelsefulla ärendes utveckling. Ett avslag kommer utan tvivel att tillmätas en betydelse, som går vida ut över den smärfsamma motgång som därigenom drabbar Åbo akademi.

Jag nämnde om de vetenskaperna, som äro nog lyckliga att stå i ett sådant förhållande till det praktiska livet, att de kunna påräkna ekonomiskt understöd. Till dem hör nu om någon nationalekonomi. Här är det emellertid icke längre liksom exempelvis vid kemi- och fysikens gren. Hela vår tids politiska och samhällsliga liv rör sig i stort sett kring lösandet av ekonomiska problem som påkalla det nationalekonomiska vetandets alla resurser.

En omedelbar följd av denna tingens ordning är, att nationalekonomi har att påräkna ett livligt intresse. Man har klart för sig att en av betingelserna för vår framgång är, att vi äga nationalekonomiskt skolade krafter, som för oss möjliggöra mera betydande inlägg i samhällets moderna utveckling.

Det har under sådana förhållanden icke mött någon särskild svårighet att vinna understöd för det nationalekonomiska bibliotek, som under det gångna året anlagts vid Akademien. Detsamma är inriktat icke endast på att här få till stånd ett omfattande grundbestånd av mera betydande kompendie- och handboks-litteratur, utan lämnar på detta bestånds oavbrutna rekrutering med fortlöpande tidskriftslitteratur.

Det nationalekonomiska bibliotekets tillkomst är en etapp i det arbete för grundandet av en ekonomisk fakultet vid Akademien, som väl småningom skall krönas med framgång. En sådan fakultet, redan vid Akademiens begynnelse starkt påtänkt, betecknar på sitt håll samma förtänksamma beaktande av tidens fordringar som grundläggandet av den statsvetenskapliga och den kemisk-tekniska fakulteten innebär. Det är nog icke endast genom politisk kamp och strid och i skyddet av därunder avtvungna mer eller mindre efemära un-

dantagslagar vår svenska folkstam skall kunna bevara sin tillvaro. Mer än allt dylikt betyder, att vi äga kunskap och initiativ och kunna göra betydande inlägg i landets ekonomiska och tekniska utveckling och dess samhälleliga liv.

Akademien har att under det gångna året anteckna en betydande framgång. Den eger ju som känt ända från år 1919 examensrätt inom sin humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga fakultet. Detta innebär, att här avlagd filosofiekandidat- och filosofielicentiatexamen medför för innehavaren samma förmåner som motsvarande examen, avlagd vid statsuniversitetet. Denna examensrätt har numera av landets regering utsträckt att omfatta även den kemisk-tekniska fakulteten. Här avlagd ingenjör- och doktoringenjörsexamen eger samma värde som motsvarande examen, avlagd inom Tekniska Högskolans kemiska fackavdelning. Detta medgivande har föregåtts av en sorgfällig granskning av fakultetens organisation och innebär sålunda, att fakulteten, vars tillskapande under dessa vanskliga tider varit förbundet med för utomstående oanade svårigheter, kan bestå en sådan sakkunnig prövning.

Den enda fakultet, som numera saknar examensrätt, är den statsvetenskapliga. Den är ju icke heller alldeles färdig, enär två av dess professorer, om också formellt inrättade, av särskilda skäl ännu icke kunnat besättas. Emellertid har fakulteten ett fullt genomtänkt examensväsende.

I hägnat av sin examensrätt utför nu Akademien sitt värv att utbilda de unga studenterna för kommande verksamhet. Under det gångna året har Akademien i detta avseende så tillvida trätt i full och slutgiltig funktion, att ett antal studerande av den tidigaste årgången där avlagt sin slutexamen och lämnat Akademien. Sålunda har filosofiekandidatexamen avlagts och en första kontingent unga ingenjörer utdimitterats. Med särskild tillfredsställelse antecknar jag, att också den statsvetenskapliga fakultetens för våra förhållanden nya examensväsende kommit till praktisk tillämpning.

Studentens ställning är nu en annan än

förut. Tidens hårda allvar har trängt ända ned till ungdomen. Den omtanke om den blivande utkomsten, som engång under sorglösa tider nästan avgav ett vittnesbörd om en torftig streberläggning, har blivit allt mera dominerande. Denna omtanke visar sig i valet av studiebanan — bortåt hälften av alla Akademiens studenter tillhöra dess kemisk-tekniska fakultet — och den visar sig också i ökad studieintensitet. Det gäller inför tidens ekonomiska växlingar att snabbt nå en ställning, som möjliggör en omedelbar amortering av den till sitt värde osäkra studieskulden.

Det är ju i sin ordning, att ungdomen tar hårt i. Det finnes i ungdomen så mycken styrka i människoanden, som skall utnyttjas. Både den receptiva och den intuitiva kraften kulminera under dessa livets hastigt bortilande glansfulla vårdagar. Det gäller att taga vara på tiden och så begå att man icke senare med ruelse behöver tänka på att man låtit sitt pund rosta.

Det finnes väl heller numera knappast någon, som söker studentidealet i förgångna tidens ingalunda sällsynta sorglösa studenttyp med dess lekfulla uppfattning av livet. Den hörde en tid till, då kampen för tillvaron var lekande lätt i jämförelse med vad den är nu. Och dock följde också då på de vårlusa studentdagarna ofta en tröttsam vandring i filisterlandet med livslång all handlingskraft förlamande avbetalning av den korta ungdomselädiens pris. Och för studentlivets heroer var den divamässiga känslighet klubbafnarnas flyktiga studentbeundran uppammat, en dålig förberedelse för det ledarskap i livet, som de måhända betraktat som sin arvedel men som fordrar alldeles andra förberedelser. Ungdomsdrömmarnas kungarrike krympte ihop till stambordsrunden, där den studentikosa livsglädien upplevde sin matta sensommar, med ett inslag av stilla förvåning över samhällets egenodliga värdesättning.

Vi skänka emellertid ingalunda heller vårt odelade gillande åt den extrema studenttyp, som kopplar av all förbindelse med kamratlivet för att i seminarier, nas och institutens mera världsfrämmande miljö i egocentriskt nit förbereda sig för det blivande kallet. Visserligen är det ju så, att ingen har utträtt någon-

ting mera betydande här i världen, som icke i ungdomen gått ut till sin arbetsförmågas yttersta gränser, ja måhända ett stycke däröver. Men en avskärmning av synfältet under de betydelsefulla ungdomsåren kan vara ödesdigert för hela personlighetens utformning.

Det skall vara mätta med allt. Studentlivet har utan varje tvivel en betydande uppgift. Det för den unga studenten ut ur den skadliga personliga isoleringen eller ut ur den icke mindre skadliga kretsen av intima likasinnade och för honom in i en större gemenskaps rikare liv. Studentlivet blir sålunda till ett långt ifrån oväsentligt komplement till studierna. Båda tillsammans forma den miljö, i vilken studenten skall dansa för livet. Men studentlivet får icke bli självändamål. Studentsångens gaudeamus ljuder ärligast, då den kröner en lång och mödosam arbetsdag.

Liksom hela Akademien har varit ung och under tillblivelse, så har också dess studentliv småningom vuxit fram. Avsaknaden av äldre studenter gav naturligtvis det hela en rätt så ungdomlig prägel under de första åren. Nu har emellertid studentkåren trampat ut barnskorna. Den erbjuder nu bilden av en dvlik korporations sedvanliga sammansättning. Man väntar sig nu, att denna studentkår skall veta att här skapa ett studentliv, som är till verklig nytta för det arbete till ungdomens väl, som här utföres och för vars skull denna inrättning med stora uppoffringar uppbyggs.

Den offentliga inskriptionshöftidligheten lämnar icke endast tillfälle för Akademien att fullgöra den naturliga skyldigheten att inför den allmänhet som uppbär densamma, ge en bild av det liv och den verksamhet, som utvecklas inom dess murar. Denna höftidlighet ger Akademien också den högt värderade förmånen att offentligen få framlägga sina önskningsmål.

Detta har en icke ringa betydelse. Stälvfallet är varje donation till förmån för vetenskapen välkommen. Åbo akademi har ingen förutfattad mening om det inbördes värdet av olika forskaruppoffringar. Men dels påkallar på grund av vetenskapernas inbördes sammanhang den nuvarande komplexen av vetenska-

per särskilda naturliga kompletteringar, dels gör Akademiens uppgift att vara en anstalt för ungdomens utbildning för kommande värv en del nyanslutningar nödvändiga. Ett blottande av de svaga punkterna i programmet bör sålunda vara en välkommen vägledning för dem, som på ett effektivt sätt önska ge en handräckning åt det arbete, som här utföres.

Följande denna uppfattning har jag här vid särskilda inskriptionstillfällen framlagt Akademiens desiderata.

Ett av dessa önskningsmål, ur en viss synpunkt måhända det viktigaste, är redan inne på god väg mot sitt förverkligande. Jag tänker på den redan ett par gånger här i dag omnämnda finansvetenskapliga fakulteten, vars tillkomst numera endast är en tidsfråga. Det vore ju en vacker uppgift för landets svenska affärsmän att på denna punkt påskynda förräntningens något långsamma process.

Ett annat önskningsmål, som jag skulle tillmäta en icke ringa betydelse, är den nyeuropeiska lingvistikens införlivande med Akademiens lärobyggnad. Akademien erhöi ju som känt vid inaugurationen en donation på en halv miljon mark för en professor i engelska. Denna är väl nu genom förräntning uppe i inemot sjuhundratusen mark. Räkna vi med miljonen såsom det nödvändiga kapitalunderlaget för en professor, så är tidpunkten för denna professors anläggning icke så alltför avlägsen. Med den ställning den anglosachsiska världen intar är denna professor synnerligen betydelsefull. Men den kommer att stå ganska isolerad i Akademiens utbildningsverksamhet. Visserligen äger den engelska lingvistikens beröringspunkter med den nordiska filologin, men sin huvudanknytning har den dock med den germanska och romanska språkforskningen. I varje fall skall dess införlivande med programmet icke nämnvärt ändra det sakförhållande, att vi årligen nödgas bevitna, hurusom ett icke ringa antal studerande efter några terminers studier försvinna för att på annat håll söka den utbildning i moderna språk vi här icke kunna erbjuda. Jag tvekar därför icke att ställa en professor i germansk och romansk filologi främst bland

Akademiens ännu kvarstående hittills alls icke beaktade desiderata.

Inom den matematisk-naturvetenskaplig fakulteten, som ingen nämnvärd förändring undergått under hela Akademiens tillvaro, kvarstår ju ett gammalt önskningsmål för vilket också redan en del kapital hopbragts, nämligen professuren i astronomi. Naturligtvis vore lärostolar i botanik och zoologi ägnade att skänka fakulteten en aldeles annan betydelse än hittills, men de få väl än så länge inordnas bland de mera fromma önskningarna. I fråga om botaniken föreligger visserligen ett initiativ, som dock ännu är i ett alltför förberedande stadium för att här kunna närmare utvecklas. Stälvfallet hägrar det biologiska forskningsinstitutet såsom en överbyggnad över den bas, som botaniken och zoologin skulle angiva.

*

Åbo akademi kan nu blicka tillbaka på sin första femårsperiod. Det var nämligen den 2 september 1918 som Åbo akademis konsistorium för första gången sammanträdde.

Det torde vara mindre bekant, att det ursprungligen var meningen, att Akademien skulle vidtaga med sin verksamhet redan från början av året 1918. Man tänkte sig därvid vårterminen såsom en inledande organisationsperiod, efter vars utgång Akademien skulle stå färdig att vid läsårets början emottaga de första studenterna. Emellertid blev det ju under senhösten 1917 allt uppenbarare, att samhällets gungning gick mot en oundviklig bristning. Planen nedlades. Vårvinterns händelser avbröto hela akademiarbetet. Men så stark var nu viljan att nå fram till målet, att omedelbart vid den första lösningen beslutet fattades att begynda verksamheten med höstterminens ingång. Höstterminen anslogs till det förberedande arbetet, vadan tidpunkten för den effektiva starten framflyttades till vårterminens början.

Akademien begynte sin verksamhet med tre fakulteter och elva professorer. Lärostolarna fördelade sig så, att fyra kommo på den humanistiska, fyra på den matematisk-naturvetenskapliga och tre på den statsvetenskapliga. Av alla dessa professorer voro endast sex besatta. I detta nu har Akademien fyra fakulteter

och sexton professorer, av vilka på de nämnda fakulteterna komma i ordning sex, fyra och fyra, medan den något senare tillkomna kemisk-tekniska fakulteten arbetar med tvenne professorer. Tolv av dessa lärostolar ha ordinarie innehavare, två skötas på särskilt förordnande och två äro vakanta. Hela lärarstaben omfattar 33 personer.

Till Akademiens förfogande ställdes en komplex av några och tiugo rum uti en av akademigårdens byggnader. I denna anspråklösa lokal bodde Akademien sedan i två år. I detta nu omfatta dess seminarier, institut, bibliotek och lärosalar omkring etthundrafyrtio rum.

Akademiens bibliotek har från intet vuxit ut till ett bestånd av omkring 100,000 volymer. En omfattande del därav består av gåvor.

Då Akademien med ingången av vårterminen 1919 vidtog med sin undervisningsverksamhet anmälde sig 49 studerande. Redan följande år var antalet uppe i det dubbla. Senaste år steg detta antal till 152.

De på förhand uppgjorda kalkylerna för driftkostnaderna, omfattande löner, litteraturinköp, m. m räknade med en årlig utgiftsstat av omkring 300,000 mk. Det första året stannade inom dessa gränser. Men det följande voro driftkostnaderna redan uppe i 700,000 mark. De ha sedan varit i stigande, det tredje året 1,300,000, det fjärde 1,700,000 och det femte 2,300,000.

Åbo akademis fonder ha också de genom storartade donationer varit i oavbruten tillväxt. De utgjorde år 1918 8 miljoner. Redan följande år ha vi att anteckna i det närmaste det dubbla eller 15,9 miljoner, 1920 stego de till 27 milj., 1921 till 29,4 milj., 1922 äro vi redan

uppe i 30,9 miljoner och detta år ha fonderna nått en storlek av 33,3 miljoner. Dessa fonder innesluta också kapitalvärdet av all Akademiens reala egendom.

En del av dessa fonder är bunden av särskilda bestämmelser och en del ligger i pensions- och stipendiefonder. Lejonparten utgöres dock av de allmänna fonderna, som ha avseende på Akademiens nuvarande verksamhet och som sålunda också innesluta allt det kapital, som nedlagts på gård och grund och Akademiens utrustning. De allmänna fonderna ha under åren 1918—1923 varit 7,5, 14,9, 23,4, 24,5, 24,7 och 26,4 miljoner.

Sådan är Åbo akademis utveckling under den gångna femårsperioden. Siffrorna avge sitt vittnesbörd om den inledda starten.

Så går nu färden vidare. De fem åren med allt vad de rymt av arbete och möda, men också av arbetets rika glädje, äro endast ett första steg. Akademiens livslängd räknar med andra mått än vår. De hundra åren, som skola se oss alla vandra bort, skola engång avteckna sig som ett första skede i dess historia. Oss är så litet förunnat. Vi smida en länk i dess utvecklingskedja, så länge vår dag varar. Vår ära är att den skall vara hållbar och god. Akademiens framtida öden äro oss förborgade. Men liksom det växande trädet utvecklar allt det som engång låg gömt i dess grodd, så tro vi, att Akademien skall förverkliga allt det öfver stoffet och gruset visande, ur vilket den spirat upp. Och då skall den värdigt fylla sin plats i det stora människoarbetet, som går genom tiderna och som söker leda människovandringen uppåt. Det är detta arbete, som ger människolivet dess resning och skänker det hela dess fullhet och rikedom.